НАСТАВНА ПРОГРАМА

ДЕВЕТГОДИШНО ОСНОВНО ОБРАЗОВАНИЕ

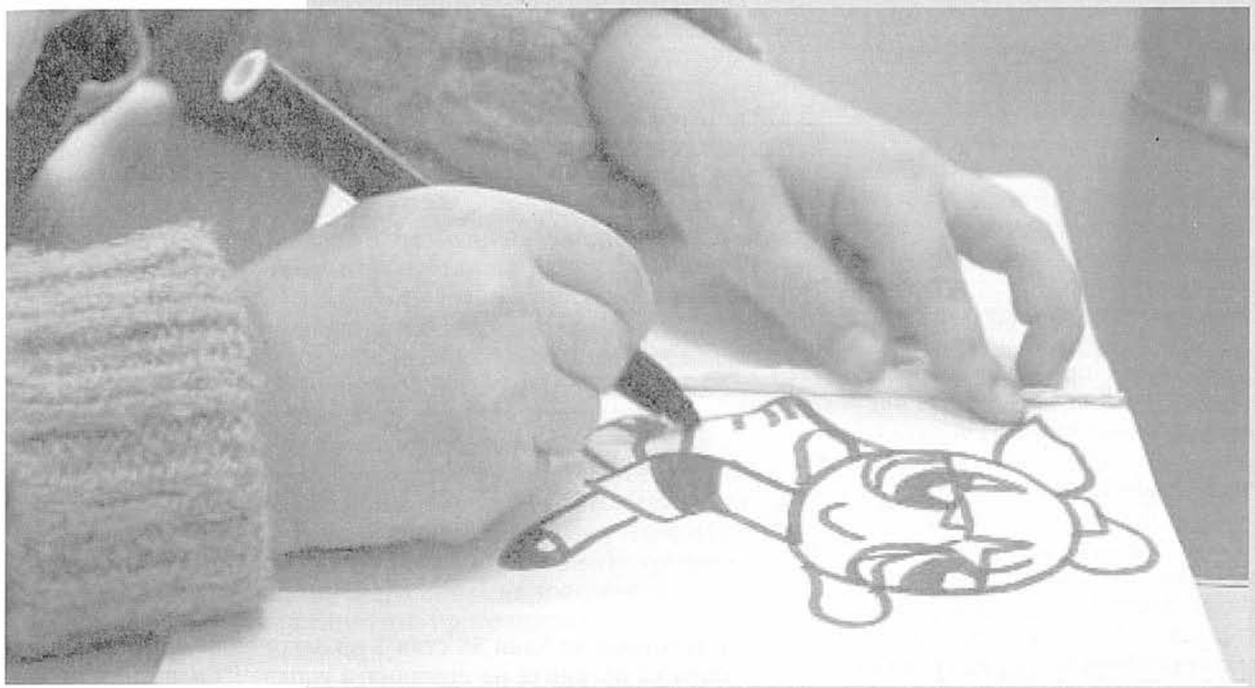

ЛИКОВНО ОБРАЗОВАНИЕ

Врз основа на член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа ("Сл. весник на РМ" бр. 58/00, и 44/02) и член 24 и 26 од Законот за основно образование ("Сл. весник на РМ" бр. 44/95, 24/96, 134/96, 35/97, 82/99, 29/02, 40/03. 42/03, 63/04, 82/04, 55/05, 81/05, 113/05, 35/06, 70/06 и 51/07), министерот за образование и наука ја утврди Наставната програма по *ликовно образование* за VI одделение на основното осумгодишно образование, односно за VII одделение за основното деветгодишно образование.

1. ВОВЕД

Предметот ликовно образование претставува составен дел од концептот за основно деветгодишно образование. Се изучува како задолжителен предмет и во третиот период на основното образование, односно од VII до IX одделение со по еден час неделно, односно 36 часа годишно.

Ликовното образование нуди можност за стекнување трајни и употребливи знаења и вештини за ликовно изразување. Тоа им помага на учениците да го спознаат светот и да се интегрираат во него.

Преку наставата по ликовно образование се поттикнува психомоторниот, емотивниот и интелектуалниот развој на учениците, се развива нивната фантазија и чувството за естетско проценување. Ученикот/ чката учи да набљудува, да ги спознава уметничките вредности и да воспоставува врска со уметноста која ќе биде присутна во текот на целиот негов/нејзин живот.

Ликовното образование се темели на процесот на истражување и творештво. Тоа ги уважува и ги следи развојните фази на учениците за нивното ликовно изразување и творење. Од наставникот бара креативен и флексибилен пристап во реализацијата на наставата според интересот и способностите на учениците.

Предложените активности и методи во наставната програма овозможуваат интеграција на содржините на програмата по ликовно образование со содржините на програмите по другите задолжителни и изборни предмети.

ЗАБЕЛЕШКА:

Согласно динамиката за воведување на деветгодишното основно воспитание и образование Наставната програма за учениците во VI одделение на основното осумгодишно училиште од учебната 2008/09 година е еквивалентна на Наставната програма за VII одделение на основното деветгодишно училиште.

Ученикот/ученичката:

2 ЦЕЛИ ЗА РАЗВОЈНИОТ ПЕРИОД ОД VII ДО VII ОДДЕЛЕНИЕ

Ученикот/ученичката:

- да ги проширува своите знаења за ликовниот јазик и ликовното изразување;
- да развива интерес, фантазија и креативност за ликовно изразување;
- да ги изразува самостојно и слободно своите сознанија, чувства, доживувања и впечатоци, мисли и фантазија со помош на ликовниот јазик и творештво;
- да ги применува стекнатите знаења и вештини за ликовно изразување;
- да ги негува културно-хигиено-техничките и работните навики;
- да гради позитивен однос кон културното наследство од различни етнички заедници;
- да стекне основни познавања од историјата на уметноста и теоријата на уметноста;
- да ја восприема природата и средината во којашто живее како естетска вредност, инспирација за ликовно изразување и простор за ликовно делување;
- да го почитува своето и ликовното изразување на другите;
- да се ослободува од стрес, емоционална напнатост преку ликовно изразување;
- да ги проширува и применува знаењата во користењето на информатичката технологија во ликовното изразување.

3 ЦЕЛИ НА НАСТАВАТА ВО VII ОДДЕЛЕНИЕ

Ученикот/ученичката:

- да запознава ликовни поими и да користи нови термини во наставата по ликовно образование;
- да користи разни ликовни материјали и да усовршува техники за цртање, сликање, обликување во просторот моделирање и градење, графика, визуелни комуникации и дизајнот во ликовното изразување;
- да ја развива способноста за аналитичко набљудување и забележување на слични и разновидни форми во природата и ликовните дела;
- да забележува, воочува и применува видови и богатство на линии и нивен сооднос;
- да стекнува сознанија за боите и нивните основни колористички односи;
- да го развива елементарно чувство за просторот (надворешен, внатрешен, природен, функционален);
- да умее да компонира ликовни елементи (линија, форма, боја, волумен, површина) и да формира естетска целина;
- да умее да направи избор на идеја, активност и средства и да состави ликовна творба;
- да умее вербално да објасни ученичка ликовна творба или уметничко дело и да се поттикнува на сопствена естетска проценка;
- да прави разлика на уметнички дела од различни ликовни подрачја (цртеж, слика, скулптура, графика, архитектура);
- да ги препознава визуелните медиуми и средства и нивната функција;
- да умее да ја користи компјутерската техника за ликовно изразување;
- да го развива интересот за естетските вредности создадени низ историјата.

4. КОНКРЕТНИ ЦЕЛИ

ЦРТАЊЕ (ориентационо 8 часа)			
Цели	**Содржини**	**Поими**	**Активности и методи**
Ученикот/ученичката: • да перципцира разлики на линеарни густини во природниот простор; • да користи линии со различен интензитет; • да претставува текстура со користење линии со различни насоки и густини; • да компонира плоштини со различна текстурна вредност; • да гради композиција со компонирање на линии, текстури, тонски вредности, големини; • да усовршува технички постапки во цртањето зависно од средството за цртање; • да изразува ритам и контраст на линии и облици; • да користи постапка на забришување за добивање на различен тон и различен интензитет на линијата; • да стекнува вештини за употреба на пигментот како ликовен материјал; • да ги усовршува вештините за користење на техниките цртање со лавиран туш, бајц; • да се запознае со делата на тројца истакнати автори (домашни и странски).	Ликовни елементи и принципи во цртањето Средства за цртање и нивната употреба Цртање Естетско проценување	• Густина на линии (повторување) • Кадрирање • Тонска вредност • Текстурна вредност • Градација • Плоштина • Композиција	• Набљудува (директно или преку фотографии и други визуелни средства) геолошки наслојки, природни појави и на нив воочува разлики на тон, текстура, густини и карактер на линии. • Преку цртање на линии со различен интензитет и испреплетеност (шрафура) црта урбана средина и прикажува плоштини со различна тонска вредност. • Со туш монохромно црта мртва природа и притоа изразува градација на тон, светло-сенка. • Црта мотиви од непосредната околина кои овозможуваат примена на линијата како текстура, контура (инсекти, ентериер). • Црта луѓе и животни во група и преку цртеж претставува активност и движење (спортисти, играорци, стадо...). • Црта со пигменти и истражува разни постапки. • Црта природа во различни годишни времиња и прикажува природни појави и слободно, креативно комбинира ликовни елементи и принципи. • Набљудува постапка на кадрирање на линеарни содржини во природата. • Истражува постапки на забришување со крпче, памук и сл. кои му овозможуваат добивање на линии со различен тон и интензитет на линиите. • Набљудува, доживува и коментира цртежи од познати македонски или странски ликовни уметници, на нив ја воочува улогата на линијата во однос на бојата и обликот.

СЛИКАЊЕ (ориентационо 10 часа)			
Цели	**Содржини**	**Поими**	**Активности и методи**
Ученикот/ученичката: • да ги воочува и користи во својот ликовен израз колористичките и другите естетски вредности во природата; • да се оспособува да ги воочува разликите и компонентите на визуелниот простор и илузијата на просторот на уметничките дела; • да се оспособува да прикажува форми кои се допираат, преклопуваат и разминуваат; • да користи претходни сознанија за мешањето на боите и самостојно да добива хроматски и ахроматски бои и односи на тонови; • да применува при сликањето комплементарен контраст на бои; • да умее да трансформира од хроматски во ахроматски композиции и обратно; • да врши синтеза на битното и елиминирање на небитните елементи и детали во сликањето; • да истражува и користи разновидни сликарски текстури и фактури во творењето; • да ги усовршува техниките на сликање со акварел, гваш, пастел и колаж; • се запознава со техниката батик на хартија; • да се запознае со неколку дела на основоположниците на современото македонско сликарство и две/три дела на познати светски автори.	Средства за сликање и нивната употреба Ликовни елементи и принципи во сликањето Сликање Колаж Естетско проценување	• Хроматски бои и ахроматски бои • Сликарска фактура • Фигуративна композиција • Нефигуративна композиција • Валер	• Набљудува и открива во непосредната околина мотиви за ликовен израз со боја. • Слика облици кои се преклопуваат, допираат и смалуваат и изразува илузија на простор (пејзаж, улица, училница...). • Слика и компонира плоштини со различна текстура и фактура и создава композиција. • Користи градација на тонот (валер) и слика мотиви од природата. • во техника колаж креативно прикажува контраст на облици, големини, бои. • Слика мотиви на кои преку бојата изразува чувства. • Комбинира техники и користи разни постапки. • На ликовни дела забележува фигуративна или нефигуративна композиција.

ГРАФИКА (ориентационо 6 часа)			
Цели	**Содржини**	**Поими**	**Активности и методи**
Ученикот/ ученичката: • да умее да воочува ахроматски тонови и светло-темен контраст во природата; • да умее да решава линеарно и плошно цртежи во една боја - монохромно; • да се оспособува да изработува монотипија со контрасни бои; • да стекнува знаења за компјутерската графика и нејзината примена; • да се воведува во отпечатување графика во висок печат (линорез, картон печат, гипсорез); • да умее да разликува графика од компјутерска графика; • да се запознава со репродуктивната графика во една или две бои.	Средства за печатење Ликовни елементи во графиката Графика	• Компјутерска графика • Графички лист • Репродуктивна графика • Висок печат • Рамен печат	• Ја набљудува непосредната околина и воочува светло-темен контраст. • Користи мотиви и црпи идеи за ликовен израз од своето опкружување. • Во техника монотипија во две или повеќе бои претставува симетрија. • Со компјутер создава графика по сопствена замисла и истата ја отпечатува на принтер. • Преку печатење на висок печат се запознава со графичкиот материјал, алатот и помагалата за печатење. • На картон печатот додава разни природни и вештачки материјали за да прикаже текстура.

СКУЛПТУРА (ориентационо 6 часа)			
Цели	**Содржини**	**Поими**	**Активности и методи**
Ученикот/ ученичката: • да се запознава со минијатурна, галериска, скулптура во отворен простор, монументална скулптура; • да разликува типови на полна пластика; • да се оспособува во творењето да компонира: големо-мало, плитко-длабоко, компактно, перфорирано, структурирано; • да ги унапредува сознанијата за феноменот на ликовната тридимензионалност од сопстевеното опкружување и претходните искуства; • да применува при обликувањето разни постапки (градење, додавање, одземање, кинење, лепење, составување, врзување, превиткување, ковање и др.; • да се оспособува да составува од готови (најдени) предмети и разновидни матерјали (метал, дрво, хартија, пластика) ликовна целина – асамблаж; • да се запознава со улогата на скулптурата и нејзините манифестации во секојдневниот општествен, културен, социјален, професионален и естетски живот; • да се запознае со дела на тројца познати автори (светски и/или домашни).	Средства за моделирање / градење (материјали и техники) Ликовни елементи и принципи во скулптурата (форма, простор, големина, структура, текстура, боја, линија, композиција, акцент, пропорција и др.) Моделирање / Градење	• Композиција • Волумен • Плиток релјеф (барелјеф) • Длабок релјеф • Полна пластика • Минијатура • Галериска скулптура • Монумент	• Преку компаративен материјал да се запознае со видовите на тридимензионален израз (минијатура, мала скулптура, галериска скулптура, скулптура за отворен простор и монумент); • гостување на ликовен автор во училиштето; • организирање на групни и тимски форми на творење; • да користи разни скулпторски материјали и алатки од дрво или метал, камен, пластика; • да користи различни атипични материјали алатки, предмети и помагала.

ДИЗАЈН И ВИЗУЕЛНИ КОМУНИКАЦИИ (ориентационо 6 часа)			
Цели	**Содржини**	**Поими**	**Активности и методи**
Ученикот/ученичката: • да го препознава значењето на единството на практичното и естетското во предметите за секојдневна употреба; • да се запознава со индустрискиот дизајн и неговата примена во секојдневниот живот; • да се оспособува да изработи дизајн за производ; • да користи орнаменти, ритам; • во народниот вез да препознава стилизирани форми и да ја открива нивната симболика; • да користи компјутер за изработка на дизајн.	Ликовни елементи и принципи во дизајнот и визуелните комуникации Дизајн Визуелни комуникации	• Амбалажа • Омот • Орнамент • Индустриски дизајн • Применета уметност	• Набљудува дела од графичкиот и индустрискиот дизајн. • Разгледува амбалажи и омоти, го забележува дизајнот. • Изработува нацрт за амбалажа. • Изработува нацрт за омот. • Користи ритам и црта дезен. • Стилизира форма од флората и фауната и ја користи во ликовниот израз. • Декорира разни украсни предмети (чаши, чинии, грнчиња, шишенца, мали тегли и сл.). • Го користи орнаментот. • Применува сликарски, цртачки и скулпторски материјали и техники и истите по потреба ги комбинира.

5. ДИДАКТИЧКИ ПРЕПОРАКИ

• Наставните содржини по предметот ликовно образование за VI одделение на основното осумгодишно образование, односно за VII одделение за основното деветгодишно образование даваат можност за интегрирано целно и содржинско поврзување со наставните предмети: мајчин јазик, математика, англиски јазик, запознавање на околината, музичко и физичко образование. Исто така, се дава можност за внатрешно интегрирано планирање на сите теми во согласност на потребите на учениците и планираните активности.

Годишен фонд на часови

ТЕМИ		Бр. на часови
1	Цртзње	8
2	Сликање	10
3	Графика	6
4	Скулптура	6
5	Дизајн и визуелни комуникации	6
	Вкупно:	36

Забелешка: Бројот на часовите е даден ориентационо.

Наставни средства:

• разни извори на учење од непосредната околина (предмети во природата и околината);

• дидактички средства и материјали;

• визуелни средства (предмети од непосредната околина, репродукции, детски творби, апликации и сл.);

• слајдови, сликовници, списанија и сл.;

• аудио-визуелни средства (ТВ, ДВД-плеер, видеоплеер, дигитален фотоапарат, дигитална камера, компјутер и други средства зависно од предметот);

• Интернет, образовни софтвери.

6. ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Во текот на наставата редовно се следат и вреднуваат постигањата на учениците, се прибираат показатели за нивните активности, мотивираноста за ликовно творење, колективната соработка и сл. Во текот на годината учениците добиваат бројчани оценки.

Оваа компонента е составен дел на планирањето на наставникот за наставата и учењето.

• Оценување:

• вербално опишување на сопствениот цртеж;

• степен на совладување на ликовните техники;

• учество и изведба на ликовна творба;

• воочување и препознавање на разни предмети од непосредната околина и применување во ликовното творештво;

• препознавање на ликовни техники и материјали;

• активно учество во тимската работа и др.

7. ПРОСТОРНИ УСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Програмата во однос на просторните услови се темели на Нормативот за простор, опрема и наставни средства за основното деветгодишно образование донесен од страна на министерот за образование и наука со Решение бр. 07-1830/1 од 28.02.2008 година.

8. НОРМАТИВ ЗА НАСТАВЕН КАДАР

Воспитно-образовната работа во VI одделение во осумгодишното основно образование, односно VII одделение во деветгодишнотот основно образование може да ја изведува лице кое завршило:

- факултет за ликовна уметност - педагошки отсек;.
- факултет за ликовна уметност -со дополнително положено група педагошки предмети доквалификација.

Наставната програма по *ликовно образование* за шесто одделение на основното осумгодишно образование, односно за седмо одделение на основното деветгодишно образование ја донесе министерот за образование и наука со решение бр. 01-2327/1 од 15.03.2008 година.